

Zpracování katalogizačních záznamů na analytické úrovni dle platných standardů

Studijní text

Autor: Mgr. Dagmar Smékalová

Konzultant: PhDr. Hana Vochozková

Ostrava 2019

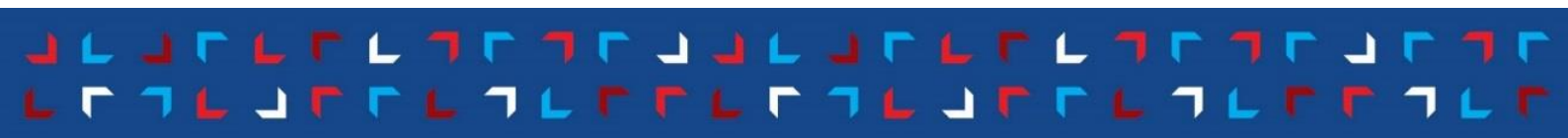
VISK VEŘEJNÉ
INFORMAČNÍ SLUŽBY
KNIHOVEN

Odborná způsobilost	Zpracování katalogizačních záznamů na analytické úrovni dle platných standardů
Profesní kvalifikace	Samostatný knihovník katalogizátor (<i>kód: 72-008-R</i>)
Kvalifikační úroveň	6
Klíčová slova	Analytický popis, analytický záznam, článková bibliografie, knihovnické standardy pro analytický popis, struktura záznamu, minimální záznam, databáze ANL
Anotace	Uvedení do problematiky tvorby analytického popisu. Seznámení se základními odbornými termíny oboru.

Tvorba studijních textů je realizována za finanční podpory Ministerstva kultury České republiky v rámci projektu Veřejné informační služby knihoven (VISK 1).

Zkouška z odborné způsobilosti **Zpracování katalogizačních záznamů na analytické úrovni dle platných standardů** má tři části, zkoušený musí splnit tato kritéria hodnocení:

Kritéria hodnocení	Způsob ověření
a Vyhledat v regionální nebo specializované článkové databázi pět článků z různých českých periodik na základě předložených kopií článků	Praktické předvedení
b Vytvořit pět klíčových slov vhodných pro věcný popis českého článku v českém jazyce o rozsahu minimálně čtyř stran z časopisu určeného široké veřejnosti	Praktické předvedení
c Vybrat z českého zájmového časopisu určeného široké veřejnosti články, které je vhodné zpracovat do regionální článkové bibliografie, a výběr zdůvodnit formou desetiminutové prezentace. Zdůvodnit také, proč jsou některé články/části časopisu pro toto zpracování nevhodné.	Praktické předvedení a ústní ověření

Tento text pro vás připravila Mgr. Dagmar Smékalová, Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě, smekalova@svkos.cz

Text konzultovala PhDr. Hana Vochozková, Masarykova univerzita, vochozkova@ics.muni.cz

OBSAH

RYCHLÝ NÁHLED STUDIJNÍHO TEXTU	5
1 ANALYTICKÝ POPIS – ZÁKLADNÍ POJMY	6
2 STANDARDY PRO ANALYTICKÉ ZPRACOVÁNÍ.....	9
2.1 Knihovnické standardy	9
2.1.1 Výměnný formát MARC	10
2.1.2 Pravidla RDA (Resource Description and Access)	10
2.1.3 Úroveň minimálního záznamu	10
2.1.4 ISBD (mezinárodní doporučení pro bibliografický popis).....	10
2.1.5 Standard pro věcné zpracování – MDT a Konspekt	11
2.1.6 Druhy tabulek MDT.....	12
2.1.7 Standardní znaky MDT	12
2.1.8 Vybrané znaky MDT	12
2.1.9 Národní autority	14
2.1.10 Věcné autority národní knihovny ČR	15
2.1.11 PHNK – Předmětová hesla Národní knihovny ČR.....	17
3 ANL A PRAVIDLA RDA	18
3.1 RDA – struktura	18
3.2 Věcné pořádání a RDA	19
3.3 Příklad bibliografického záznamu článku dle RDA.....	19
4 MINIMÁLNÍ ZÁZNAM RDA/MARC 21 PRO TEXTOVÉ ANALYTICKÉ ZDROJE A DOPORUČENÝ ZÁZNAM	20
4.1 Podrobná struktura a seznam polí minimálního záznamu.....	20
4.2 Doporučený záznam pro textové analytické zdroje	30
5 STRUKTURA ZÁZNAMU PRO ANALYTICKÝ POPIS	31
6 DATABÁZE ANL	33
SHRNUTÍ STUDIJNÍHO TEXTU	35
LITERATURA.....	36

RYCHLÝ NÁHLED STUDIJNÍHO TEXTU

Cílem této studijní opory je uvedení do problematiky analytického popisu dokumentu, seznámení se s terminologií a se základní strukturou analytického záznamu a jeho následným zápisem. Některé informace se vyskytují i v oporách, které jsou věnovány jmennému a věcnému zpracování katalogizačního záznamu. Je však důležité, aby tyto informace v rámci získání ucelených informací o analytickém popisu byly zmíněny i zde.

Studijní opora je určena studentům e-learningového kurzu Samostatný knihovník katalogizátor.

Po prostudování tohoto modulu pochopíte:

- co je předmětem analytického popisu,
- základní terminologii, která souvisí s analytickým zpracováním,
- samotný proces zpracování katalogizačních záznamů na analytické úrovni,
- jednotlivé typy knihovnických standardů a blíže se seznámíte se standardy pro analytický popis,
- jak vypadá zápis ve výměnném formátu MARC 21.

KLÍČOVÁ SLOVA STUDIJNÍ OPORY

Analytická popisná jednotka, analytická úroveň záznamu, analytický popis, knihovnické standardy, minimální záznam, doporučený záznam, struktura analytického záznamu dle ISBD, struktura analytického záznamu dle pravidel RDA

1 ANALYTICKÝ POPIS – ZÁKLADNÍ POJMY

CÍLE KAPITOLY

- Pochopení základních pojmů analytického popisu.
-

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Analytický popis, analytická popisná jednotka, analytická úroveň záznamu

Na úvod je potřeba zmínit několik definic z databáze TDKIV, které jsou základem pro pochopení analytického popisu.

DEFINICE

Analytická popisná jednotka: stať ve sborníku, článek v časopisu, v novinách nebo jednotlivá kapitola či jiná část v monografické publikaci na různých médiích, opatřená vlastním názvem, která je vydána spolu se zdrojovým dokumentem a je na něm závislá při bibliografické identifikaci nebo vyhledávání. Je předmětem samostatného popisu dokumentů. Na rozdíl od běžné popisné jednotky je její rozsah menší.

DEFINICE

Analytická úroveň: rovina bibliografického zpracování části dokumentu (např. stati ve sborníku, článku v časopise, skladby v audiálním dokumentu apod.), která je fyzicky součástí jiné popisné jednotky a z hlediska bibliografické identifikace je její lokace závislá na záznamu dokumentu, v němž je tato část obsažena.

DEFINICE

Analytický popis: jmenný a věcný popis obsahově nesamostatných částí dokumentů (na různých médiích), které jsou při bibliografické identifikaci nebo vyhledávání závislé na zdrojovém dokumentu. Výsledkem je analytický záznam.

DEFINICE

Analytický záznam je druh bibliografického záznamu, jehož objektem je obsahově ucelená část dokumentu. Skládá se z údajů o této části dokumentu a z údajů o zdrojovém dokumentu.

DEFINICE

Zdrojový dokument je dokument obsahující příspěvky nebo samostatně identifikovatelné složky, které jsou předmětem analytického popisu.

DEFINICE

Článeková bibliografie je analytická bibliografie, jejíž záznamy zachycují jednotlivé články z periodik.

Samostatnou popisnou jednotkou se může stát část dokumentu, pokud se jedná o část po obsahové i formální stránce uzavřenou. Může se jednat o část knižního dokumentu, jako je např. kapitola z knihy nebo stať ze sborníku, nebo o část periodického dokumentu, jako je článek z novin nebo článek z časopisu.

Analytický popis se používá především u odborné literatury, protože články v odborných časopisech nebo stati v tematických sbornících obsahují důležité a aktuální odborné informace a popis celého dokumentu na jejich zachycení nepostačuje.

Bibliografický záznam části dokumentu se skládá ze 3 částí:

- popis části, která zahrnuje především: **záhlaví, název a podnázev části dokumentu a údaje o odpovědnosti**
- **popis zdrojového dokumentu**, tj. dokumentu, kterého je popisovaná část součástí. Uvádí se zkrácený bibliografický záznam celého dokumentu, a to podle pravidel pro příslušný typ dokumentu. To znamená, že se liší např. záznam neperiodického a periodického dokumentu.
- **lokace popisované části ve zdrojovém dokumentu**, kam se uvádí, kde se popisovaná část nachází ve zdrojovém dokumentu tak, aby byla jednoznačně určena a bylo možné ji snadno vyhledat

Exemplářové údaje se neuvádějí, protože fyzicky nesamostatné části nemohou být evidenční jednotkou, tj. nejsou evidovány pod vlastním přírůstkovým číslem. Signatura a přírůstkové číslo se vztahuje vždy k celému dokumentu, nikoliv k jeho části. Bibliografický záznam části je propojen s bibliografickým záznamem celého dokumentu, takže informace o umístění zdrojového dokumentu má uživatel k dispozici.

V záznamu se mohou vyskytovat i tzv. **kódované údaje**. Znamená to, že některé údaje mohou být zapsány v podobě kódu (např. údaj o jazyku dokumentu: **eng**). Slouží především při vyhledávání.

SHRNUTÍ KAPITOLY

V této kapitole jsme se seznámili se základními pojmy, které nás uvedly do problematiky analytického popisu.

2 STANDARDY PRO ANALYTICKÉ ZPRACOVÁNÍ

CÍLE KAPITOLY

- pochopit důležitost knihovnických standardů,
- naučit se rozlišovat jednotlivé typy knihovnických standardů.

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Knihovnické standardy, MARC 21, pravidla RDA, minimální záznam pro SK, MDT, Konspekt, Národní autority, Soubory autorit, předmětová hesla NK ČR

2.1 Knihovnické standardy

Za **knihovnický standard** je možné označit nástroj pro dosahování, udržování a zvyšování kvality zpracování. Cílem knihovnických standardů je např. umožnění kooperace při vytváření bibliografických záznamů a podpora spolupráce knihoven v automatizovaných knihovnických systémech.

Pro analytický popis jsou důležité standardy, které souvisejí se jmennou i věcnou katalogizací, protože analytický popis zahrnuje obě roviny. Proto je výčet standardů obsáhlejší, než při samostatném jmenném nebo věcném zpracování:

- **Výměnný formát MARC 21** (URČUJE, KAM ZAPISOVAT ÚDAJE)
- **Pravidla RDA** (URČUJÍ, JAK ZAPISOVAT ÚDAJE)
- **Minimální záznam pro Souborný katalog ČR** (URČUJE ROZSAH ÚDAJŮ)
- **Standard pro jmenné zpracování – ISBD** (URČUJE POŘADÍ ÚDAJŮ A ZÁPIS INTERPUNKCE)
- **Standard pro věcné zpracování – notace MDT/Konspekt**
- **Národní autority**

2.1.1 VÝMĚNNÝ FORMÁT MARC

Pro tvorbu a výměnu strojově čitelných bibliografických záznamů byly již v 60. letech 20. století vytvořeny tzv. **komunikativní, výměnné formáty**. V České republice se výměnné formáty začínaly používat v 90. letech 20. století v souvislosti se zaváděním automatizace do knihoven.

Nejdříve se používal od roku 1996 výměnný formát UNIMARC a od roku 2003 výměnný formát MARC, který fungoval v některých institucích souběžně s UNIMARCEM. Od května 2015 jsou bibliografické záznamy již většinou spojovány s formátem MARC 21.

2.1.2 PRAVIDLA RDA (RESOURCE DESCRIPTION AND ACCESS)

Pravidla RDA patří mezi základní katalogizační standard, který potřebujeme při samotném zpracování záznamů. Určují obsah záznamu a informují, které údaje jsou v záznamu důležité a jakou mají mít podobu.

Pravidla RDA vznikla jako nástupce dosavadních nejrozšířenějších pravidel AACR2R (Anglo-amerických katalogizačních pravidel). Pravidla vycházejí z modelů FRBR, i když jsou kompatibilní s pravidly AACR2R. V Česku pravidla RDA platí od 1. května 2015.

2.1.3 ÚROVEŇ MINIMÁLNÍHO ZÁZNAMU

Minimální záznam obsahuje nezbytně nutné prvky bibliografického popisu, které představují minimální povinný rozsah záznamu pro Souborný katalog ČR. Minimální úroveň záznamu je druh úrovně úplnosti, která informuje, že záznam obsahuje předepsané minimum údajů a považuje se za hotový.

2.1.4 ISBD (MEZINÁRODNÍ DOPORUČENÍ PRO BIBLIOGRAFICKÝ POPIS)

ISBD je sada katalogizačních pravidel vytvořená Mezinárodní federací knihovnických sdružení a institucí (IFLA). ISBD pro jednotlivé druhy dokumentů určují oblasti popisných (identifikačních) údajů v bibliografickém záznamu. Stanoví, jaké údaje budou jednotlivé oblasti obsahovat a jakou budou mít interpunkci. Znalost dané struktury popisných údajů a jejich interpunkce umožňuje porozumět jakémukoliv bibliografickému záznamu z jakékoliv knihovny ve světě.

2.1.5 STANDARD PRO VĚCNÉ ZPRACOVÁNÍ – MDT A KONSPEKT

2.1.5.1 MEZINÁRODNÍ DESETINNÉ TŘÍDĚNÍ (MDT) JE:

- univerzální a mezinárodně srozumitelný klasifikační jazyk, který slouží k indexování a vyhledávání věcných informací o dokumentech a jejich částech,
- kombinace třídění hierarchického a fasetového typu, jeho předností je univerzálnost a flexibilita, notace MDT je číselná, desetinná,
- V dnešní době za vývoj MDT zodpovídá Konsorcium pro Mezinárodní desetinné třídění v Haagu.

V roce 2015 byla spuštěna nová verze elektronického přístupu k české verzi MDT: <http://cz.udc-hub.com/cs/login.php>

ZÁKLADNÍ TŘÍDĚNÍ DO HLAVNÍCH KATEGORIÍ:

0 Všeobecnosti, informatika

1 Filozofie, psychologie, morálka

2 Náboženství

3 Společenské vědy, sociologie, statistika, demografie, politika, ekonomické vědy, právo, správa, sociální péče, vzdělávání, národopis

4 Neobsazena

5 Přírodní vědy

6 Lékařství, užitá vědy, technika, zemědělství, průmysl, doprava

7 Umění, zábava, sport

8 Jazykověda, literatura, písemnictví

9 Archeologie, geografie, historie, životopisy

Každá hlavní třída, stejně jako každá další hlavní třída MDT, se člení připojováním dalších číslic na deset či méně oddílů nižšího řádu. Pro přehlednost se píše za každou třetí číslicí tečka.

PŘÍKLAD:

6 Užitá vědy. Lékařství. Technika

61 Lékařské vědy. Medicína

616 Patologie. Klinická medicína

616.8 Neurologie. Neuropatologie. Nervový systém

616.85 Organické neurózy. Neuropatie

616.853 Epilepsie. Padoucnice

Základním zdrojem pro tvorbu notací klasifikačního systému MDT, které se používají v bibliografických záznamech, je **MDT MRF** (Mezinárodní desetinné třídění – Master Reference File) obsahující 66 000 znaků, za jehož rozvoj a údržbu odpovídá Exekutivní výbor Konsorcia MDT sídlící v Haagu.

Zkrácená verze tohoto souboru obsahující asi 2 500 znaků zveřejněná v 52 jazycích, tzv. UDC Summary, je dostupná na stránkách **Konsorcia MDT**.

Aplikace **České MDT Online** obsahuje překlad úplné verze a je dostupná po registraci. V českém prostředí se v bibliografických záznamech používají dvě verze klasifikačního systému MDT: vybrané znaky MDT a standardní znaky MDT.

2.1.6 DRUHY TABULEK MDT

- **úplné vydání** - všechny znaky MDT všech tříd včetně pomocných znaků (cca 150 000 znaků)
- **střední vydání (cca 60 000 znaků)**
- **zkrácené vydání (cca 10 000 znaků)**
- **speciální (odvětvová, oborová) vydání** (zaměřena na vymezenou tematiku)
- **abecední rejstříky k tabulkám**

2.1.7 STANDARDNÍ ZNAKY MDT

Standardní znaky MDT používané ve větších knihovnách s univerzálním fondem jsou součástí tematických autorit a jsou dostupné v rámci souboru věcných autorit. Při přidělování znaků MDT je nutno respektovat rozhodnutí dané instituce.

2.1.8 VYBRANÉ ZNAKY MDT

Vybrané znaky MDT obsahují cca 1600 klasifikačních znaků, které slouží k hrubé klasifikaci knihovních fondů. Používají se především v menších a některých oborových knihovnách.

Webový odkaz pro vybrané znaky MDT: <https://text.nkp.cz/o-knihovne/odborne-cinnosti/zpracovani-fondu/roztridit/mdt-tabulky2>

2.1.8.1 KONSPEKT – CHARAKTERISTIKA, STRUKTURA

- zvláštní typ selekčního jazyka,
- není předmětovým ani systematickým selekčním jazykem (chybí princip hierarchie, vyhledávání podle slov není spolehlivé),
- využívá se při standardizaci minimální úrovně věcného zpřístupnění,
- neslouží pouze pro katalogizaci, ale též pro akvizici (doplňování a profilace fondu) a ochranu fondu.

STRUKTURA:

- 26 předmětových kategorií (1. úroveň),
- cca 500 skupin (2. úroveň),
- 3. úroveň vznikne podřazením předmětových hesel nebo klíčových slov.

VSTUPNÍ ČÁST:

- klasifikační znak MDT a slovní označení,
- tvoří s MDT neoddělitelný celek, obojí je pořádacím prvkem.

KONSPEKTOVÉ SCHÉMA se skládá z:

- 26 základních Předmětových kategorií a k nim podřízených podkategorií, tzv. skupin Konspektu

1. **Antropologie, etnografie**
2. **Biologické vědy**
3. **Divadlo, film, tanec**
4. **Ekonomické vědy. Obchod**
5. **Filozofie a náboženství**
6. **Fyzika a příbuzné vědy**
7. **Geografie. Geologie. Vědy o zemi**
8. **Historie a pomocné historické vědy. Biografické studie**
9. **Hudba**
10. **Chemie. Krystalografie. Mineralogické vědy**
11. **Jazyk, lingvistika a literární věda**
12. **Knihovnictví, informatika, všeobecné, referenční literatura**
13. **Matematika**
14. **Lékařství**
15. **Politické vědy**
16. **Právo**
17. **Psychologie**
18. **Sociologie**
19. **Technika. Technologie. Inženýrství**
20. **Tělesná výchova a sport. Rekreace**
21. **Umění a architektura, muzeologie**
22. **Výchova a vzdělávání**
23. **Výpočetní technika**
24. **Zemědělství**
25. **Beletrie**
26. **Literatura pro děti a mládež**

Předmětové kategorie jsou opatřeny pořadovými čísly, která nejsou klasifikačními znaky; mezi nimi a klasifikačními znaky není žádná souvislost.

Skupina Konspektu se skládá z klasifikačního znaku MDT a ekvivalentního slovního označení.

PŘÍKLADY SKUPIN KONSPEKTU:

791/793 – Divadlo, film, tanec (obecně)

791 – Film. Cirkus. Lidová zábava

792 – Divadlo. Divadelní představení

793.3 – Pohybové umění. Tanec

793.8 – Zábavná magie

KONSPEKTOVÉ SCHÉMA přináší informaci o tematickém složení fondu instituce.

Pomocí údaje skupiny Konspektu a čísla Předmětové kategorie, které je součástí tohoto údaje, se uživatel snadněji orientuje v tematickém složení fondu dané knihovny. Nejčastěji se používá jedna skupina Konspektu vyjadřující hlavní téma dokumentu. Ve vytipovaných případech se doporučuje uvést dvě skupiny Konspektu.

2.1.9 NÁRODNÍ AUTORITY

DEFINICE

Autoritní záznam definuje TDKIV jako: ověřený a standardizovaný soubor autorizovaných a variantních forem údajů o osobě, rodině, korporaci, dílu, vyjádření, provedení, jednotce nebo tématu.

Autority se dělí na:

- **jmenné** (jména osob, rodin a rodů, korporace, názvy akcí),
- **věcné** (tematické, chronologické, geografické a formální autority).

Autoritní záznamy jsou shromažďovány a setříděny v databázích, v tzv. souborech autorit a většinou jsou součástí knihovního katalogu.

Nejdůležitějším prvkem autoritního záznamu je autorizovaný selekční údaj, tzn. slovní vyjádření pro daný pojem.

Za **Soubor autorit** je považován:

- soubor ověřených a unifikovaných jmenných a věcných údajů určených pro zpracování a vyhledávání dokumentů

Národní knihovna ČR zprovoznila a buduje portál Národních autorit na adrese: <http://autority.nkp.cz>.

Soubor Úpravy Zobrazit Oblíbené položky Nástroje nápověda

KOSMAS.cz - vaše internet... Katalog MSVK - Základní ... Katalogy a databáze NK ČR Zadávání dat - MSK vědec... abz.cz slovník cizích slov ...

Databáze Národní knihovny ČR

Konec Přihlášení Databáze Výsledky dotazu Dílčí báze Předchozí dotazy Nastavení Schránka Otázky Historie Nápověda

Vyhledávání / Rejstříky

Základní vyhledávání Rozšířené vyhledávání Vyhledávání CCL Návrh nové autority

AUT - Databáze národních autorit NK ČR

Základní vyhledávání Soubor tematických autorit Soubor geografických autorit Soubor formálních autorit

Informace o Národních autoritách ČR

Vyberte údaj pro vyhledávání: Všechny údaje

Zadejte slovo nebo slovní spojení: OK Vyčistit formulář

Blizkost slov? Ne Ano

Prohlížení rejstříků

Vyberte rejstřík k prohlížení: Jméno osobní OK Vyčistit formulář

Zadejte heslo k otevření rejstříku:

Nejčastější dotazy za poslední měsíc:

1 soukromé střední odborné ... 1951 1928-1990 ístvan ... 2 náměstí most česko

areál bojště bitvy 1813 ... bauer alois biblické citáty biografie čapek čapek josef čapek karel čížek karel

domažice gymnázium domažice městské kulturní domažice městský úřad genealogie ge129747

hamuš svačina havránek bohuslav hlasny josef hudební skupina jaromír borecký jaroslav zaoránek karel čapek

lůčky ružomberok slovensko magnesia lítera makoto shinohara manning mnichovská dohoda modlitby paustevník

pavel floss pieter ambro 1843-1906 poezie pohádky průcha jaroslav příběhy romány sedlák jiri

slovenské komorné divadlo ... slovníky thomas hylland eriksen učebnice unidroit úvahy vávra josef

2.1.10 VĚCNÉ AUTORITY NÁRODNÍ KNIHOVNY ČR

DEFINICE

Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV) definuje věcnou autoritu jako: „Souhrnné pojmenování pro autoritní termíny označující téma, formu, druh či fyzické vlastnosti dokumentu nebo pro autoritní klasifikační znaky“.

Soubor věcných autorit představuje národní standard pro věcné pořádání a vyhledávání informací. Zohledňuje a respektuje mezinárodní standardy a je určen zejména pro využití v knihovnách s rozsáhlým univerzálním fondem.

Soubor věcných autorit by měl sloužit především jako:

- nástroj standardizace a unifikace věcných selekčních údajů na národní úrovni,
- nástroj pro sdílenou katalogizaci,
- nástroj integrace a unifikace věcných selekčních jazyků různých typů,
- podpora vzniku vícejazyčného pořadacího systému,
- uživatelsky vstřícný rešeršní nástroj.

Mezi věcné autority NK ČR patří:

- SOUBORY TEMATICKÝCH AUTORIT,
- SOUBORY CHRONOLOGICKÝCH AUTORIT,
- SOUBORY GEOGRAFICKÝCH AUTORIT,
- SOUBORY FORMÁLNÍCH AUTORIT.

SOUBORY TEMATICKÝCH AUTORIT

Řízené, abecedně uspořádané soubory věcných selekčních údajů, lexikálních jednotek, mezi nimiž jsou vyjádřeny základní sémantické vztahy. Jsou určeny ke zpracování a vyhledávání dokumentů a v nich uložených informací.

Autoritní záznamy tematických termínů jsou zdrojem ověřených a unifikovaných autorizovaných selekčních údajů, témat označujících abstraktní entity, vědní a umělecké obory, objekty i specifické entity označující události a akce. Používají se jako nástroj sjednocení katalogizační praxe v oblasti tematických autorit.

CHRONOLOGICKÉ AUTORITY

Používají se jako vstupní prvek bez dalších zpřesnění (roky nebo rozmezí let), případně jako chronologické zpřesnění (obecnější časová období, např. století).

GEOGRAFICKÉ AUTORITY

V souboru autorit jsou druhem věcné autority obsahující geografické jméno. Soubor geografických autorit obsahuje autoritní záznamy geografických názvů. Slouží jako zdroj ověřených a unifikovaných geografických záhlaví a nástroj sjednocení katalogizační praxe v oblasti geografických názvů. Z hlediska uživatele přispívá ke snadnému a rychlému vyhledání dokumentů a informací v nich obsažených pomocí geografických jmen.

SOUBORY FORMÁLNÍCH AUTORIT

Soubor formálních autorit obsahuje autoritní záznamy formálních deskriptorů, které označují žánr nebo formu dokumentu. Slouží jako zdroj ověřených a unifikovaných záhlaví označující žánry a formy dokumentů.

Používá se jako nástroj sjednocení katalogizační praxe v oblasti forem a žánrů dokumentů. Z hlediska uživatele přispívá ke snadnému a rychlému vyhledávání dokumentů pomocí formálních deskriptorů.

2.1.11 PHNK – PŘEDMĚTOVÁ HESLA NÁRODNÍ KNIHOVNY ČR

Za knihovnický standard z hlediska úplnosti lze považovat i předmětová hesla NK ČR. Obecně předmětová hesla (klíčová slova atd.) jsou součástí až doporučené úrovně bibliografického záznamu, což znamená, že minimální záznam analytického popisu je doplněn v tomto případě také o předmětová hesla.

Soubory tematických, geografických, formálních i chronologických autorit vycházejí z databáze PHNK. Hesla jsou budována Národní knihovnou ČR.

Základní charakteristika PHNK:

- slovní vyjádření obsahu, případně formy dokumentu na základě obsahové analýzy,
- sestává z jednoho nebo více prvků (vstupní prvek + zpřesnění),
- každý prvek musí být ve shodě se souborem věcných autorit,
- vychází z pravidel pro tvorbu **LCSH (Library of Congress Subject Headings – předmětová hesla Kongresové knihovny)**,
- systémy předmětových hesel byly vytvářeny v jednom národním jazyce,
- pomocí předmětových hesel se zpracovávala převážně odborná literatura (včetně periodických publikací).

SHRNUTÍ KAPITOLY

Podrobnější charakteristika pravidel, která jsou nedílnou součástí při tvorbě katalogizačního záznamu na analytické úrovni.

3 ANL A PRAVIDLA RDA

CÍLE KAPITOLY

- Stručné seznámení se s katalogizačními pravidly RDA

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Pravidla RDA, entita, atribut

Pravidla RDA byla poprvé publikována v roce 2010. Byla sice koncipována jako kompatibilní s AACR2, ale vycházejí především z konceptuálních modelů. V této kapitole půjde jen o stručné seznámení s pravidly a nastínění, jak souvisí s analytickým popisem, který obsahuje jmennou i věcnou katalogizaci.

3.1 RDA – struktura

- Obsah
- Předmluva
- Oddíl 1 Zápis atributů provedení a jednotky (kapitoly 1–4)
- Oddíl 2 Zápis atributů díla a vyjádření (kapitoly 5–7)
- Oddíl 3 Zápis atributů osoby, rodiny a korporace (kapitoly 8–11)
- Oddíl 4 Zápis atributů pojmu, objektu, události a místa (kapitoly 12–16)
- Oddíl 5–10 Zápis vztahů (kapitoly 17–37)
- Přílohy (A–L)
- Slovník termínů
- Rejstřík

Pravidla RDA pracují s těmito základními pojmy:

- **Entita:** klíčový objekt,
- **Atribut:** vlastnost spojená s entitou,
- **Dílo:** výrazný intelektuální nebo umělecký výtvar,
- **Vyjádření:** intelektuální nebo umělecká realizace díla,
- **Provedení:** fyzická podoba vyjádření,
- **Jednotka:** jednotlivý exemplář nebo výskyt provedení,
- Dalšími entitami jsou například osoba, rodina, korporace/konference.

Překlad pravidel RDA do češtiny zatím není plánován. Bude-li nutno pracovat s celým textem pravidel, bude se vycházet z aktuální verze v angličtině.

Úplný text RDA zprostředkovává online RDA Toolkit dostupný z <http://www.rdatoolkit.org/> (jedná se o placený přístup).

Alternativou je tištěná verze, jejímž nedostatkem je však obtížnější práce a neaktuálnost.

Základní pomůckou pro jmennou katalogizaci v České republice se tak stává příručka Katalogizace podle RDA ve formátu MARC 21 – tištěné a elektronické monografie – katalogizace na úrovni minimálního/doporučeného záznamu.

3.2 Věcné pořádkání a RDA

Pravidla RDA určují formu zápisu entit, jejich atributů a vztahů. Zjednodušeně řečeno, většina změn v jejich zápisu se týká identifikačního (jmenného) popisu, čímž vznikla potřeba rozšířit zápis v RDA o nová pole v autoritním záznamu.

3.3 Příklad bibliografického záznamu článku dle RDA

Hlavní záhlaví	● Knob, Stanislav, 1981-
Název	● Žil byl jednou jeden..., aneb, Rekonstrukce osobního života prostřednictvím pramenů evidenční povahy na příkladu Petra Cingra / Stanislav Knob
Popis (rozsah)	Ilustrace
Zdroj. dokument	Slezský sborník: čtvrtletník pro vědy o společnosti. -- ISSN 0037-6833. -- Roč. 115, č. 1 (2017), s. 57-77
Typ obsahu	text
Typ média	bez média
Poznámka	5 tabulek
Poznámka	Obsahuje bibliografii
Předmět. heslo	● Cingr, Petr, 1850-1920
Předmět. heslo	● biografie
	● sčítání obyvatelstva
	● genealogie
	● archivní fondy
	● matriky
	● statistika
Skupina Konspektu	929 - Biografie
MDT	● 930.2
	● 929

4 MINIMÁLNÍ ZÁZNAM RDA/MARC 21 PRO TEXTOVÉ ANALYTICKÉ ZDROJE A DOPORUČENÝ ZÁZNAM

CÍLE KAPITOLY

- přehled strukturovaných polí ve výměnném formátu MARC 21, kdy se údaje k analytickému popisu převádějí do automatizovaného knihovního systému,
- pochopení principu zápisu údajů do strukturovaných polí, který má svá pravidla pro minimální záznam.

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

MARC 21, RDA, minimální záznam v MARC 21, pole minimálního záznamu, struktura zápisu

Rozsah minimálního záznamu vychází z provedené analýzy povinných údajů (core elements) stanovených v RDA ve vztahu k zápisu v MARC 21.

Minimální úroveň záznamu

p – údaj je povinný vždy,

a – údaj je povinný, pokud je aplikovatelný (= údaj je v předepsaném prameni popisu, lze ho zjistit apod.).

4.1 Podrobná struktura a seznam polí minimálního záznamu

LDR NÁVĚŠTÍ

- návěští se zpravidla generuje automaticky podle masky vkládaného dokumentu,
- obsahuje kódované informace týkající se parametrů záznamu,
- návěští je vždy tvořeno 24 znaky (pozice 00–23).

Příklad:

00000naa-a22-----7i-4500

001 KONTROLNÍ ČÍSLO

- jedinečné pro každý záznam, generuje se automaticky,
- číslo, které záznamu přiděluje instituce (knihovna) při jeho vytváření, využívání nebo distribuci.

Příklad:

001 000781288

003 IDENTIFIKÁTOR KONTROLNÍHO ČÍSLA

- kód instituce (knihovny), která přiděluje kontrolní číslo

Příklad:

003 CZ-OsMVK

005 DATUM POSLEDNÍHO ZPRACOVÁNÍ

- 16 znaků ve tvaru YYYYMMDDHHMMSS.F, které určují datum a čas poslední manipulace se záznamem

Příklad:

005 20191211130016.0

008 ÚDAJE PEVNÉ DÉLKY

- kódované informace o záznamu jako celku a o některých speciálních aspektech dokumentu,
- část dat se generuje automaticky, část musí vložit knihovník (např. kód země vydání, kód jazyka),
- údaje se používají zejména při vyhledávání,
- pole je tvořeno vždy 40 znaky (pozice 00–39),
- z hlediska minimálního záznamu jsou povinné pouze následující pozice:
 - 00–05 datum uložení do souboru (RRMMDD),
 - 06 typ data/publikační status (kód),
 - 07–10 datum 1,
 - 15–17 místo vydání, produkce nebo realizace (kód země),
 - 35–37 jazyk popisné jednotky,
 - 38 modifikace záznamu.

Příklad:

008 191211s2019----xr-----f-b---|||-0-cze-d

K ZAPAMATOVÁNÍ

U polí LDR a 00X je většina údajů vyplňována zpravidla automaticky na základě předchozího nastavení systému.

040 ZDROJ KATALOGIZACE – UVÁDÍ SE SIGLA KNIHOVNY, KTERÁ ZÁZNAM ZPRACOVALA

- pokud přebírající knihovna provede opravu záznamu, objeví se její sigla v podpoli d,
- indikátor 1 – nedefinován,
- indikátor 2 – nedefinován,
- \$a – agentura zajišťující původní katalogizaci,
- \$b – jazyk katalogizace,
- \$c – agentura převádějící záznam do strojem čitelné podoby,
- \$d – agentura, která záznam modifikovala,
- \$e – použitá pravidla popisu.

Příklad:

040 |a ABG001 |b cze |d OSA001 |e rda

041 KÓD JAZYKA

- používá se vždy v případě opakovaných výskytů **podpole \$a** u vícejazyčných publikací,
- pokud je dokument pouze v jednom jazyce a nejde o překlad, pole se nevyplňuje,
- kód jazyka se skládá ze 3 písmen, např. **cze** – čeština, **slo** – slovenština, **eng** – angličtina, **ger** – němčina,
- indikátor 1: indikátor překladu,
- 0 – popisná jednotka není/neobsahuje překlad,
- 1 – popisná jednotka je nebo obsahuje překlad,
- indikátor 2: kódovník jazyků MARC,
- # – hodnota kódů jazyků je převzata z kódovníků MARC,
- 7 – zdroj kódů je uveden v podpoli \$2,
- \$a – kód jazyka textu.

Příklad:

0411# \$acze\$hrus (překlad z ruštiny do češtiny, ruština je originál)

0410# \$acze\$brus\$bger (původní text česky, německé a ruské resumé)

0410# \$acze\$arusaeng – text v původních jazycích

072 KÓD PŘEDMĚTOVÉ KATEGORIE

- v české katalogizační praxi se používá pro zápis skupiny Konspektu,
- indikátor 1 – nedefinován,
- indikátor 2 – kód zdroje,
- 7 – zdroj specifikován v podpoli \$2,
- \$a – klasifikační znak jako součást skupiny Konspektu,
- \$x – slovní označení skupiny Konspektu,
- \$2 – kód zdroje – Konspekt.

Příklad:

072 7 |a 316.7 |x Sociologie kultury. Kulturní život |2 Konspekt |9 1

080 MEZINÁRODNÍ DESETINNÉ TRÍDĚNÍ (MDT)

- indikátor 1 – nedefinován,
- indikátor 2 – nedefinován,
- \$a – klasifikační znak MDT,
- \$2 – vydání.

Příklad:

080 |a 316.7 |2 MRF-sel

080 |a 323.1 |2 MRF-sel

K ZAPAMATOVÁNÍ

Užití polí 072 a 080 je fakultativní – záznam splňuje rozsah minimálního záznamu obsahuje-li buď znak MDT, nebo údaj skupiny Konspektu.

100 HLAVNÍ ZÁHLAVÍ – OSOBNÍ JMÉNO

- indikátor 1: indikátor formy jména,
- 0 – jméno se uvádí pod rodným/křestním jménem,
- 1 – jméno se uvádí pod příjmením,
- 3 – jméno se uvádí pod jménem rodiny (rodu),
- indikátor 2: nedefinován,
- \$a – osobní jméno,
- \$b – římské číslice,
- \$c – doplňky ke jménu jiné než data,
- \$d – data související se jménem,
- \$q – rozpis iniciál rodného/křestního jména,
- \$7 – číslo autority,
- \$4 – kód role, kódové označení funkce osoby na vytvoření dokumentu, validuje se ze slovníku, kde jsou uvedeny kódy rolí (např. **aut**–autor, **com**–sestavovatel, **adp**–autor adaptace, upravovatel).

Příklad:

1001 |a Navrátil, Boleslav, |d 1941- |7 jn20000401840 |4 aut

110 HLAVNÍ ZÁHLAVÍ – JMÉNO KORPORACE

- indikátor 1: indikátor formy jména,
- 0 – invertovaná forma jména,
- 1 – jméno jurisdikce,
- 2 – jméno v přímém pořadí,
- indikátor 2: nedefinován,
- \$a – jméno korporace nebo jurisdikce jako vstupní prvek,
- \$b – podřízená složka,
- \$c – místo konání akce,
- \$d – datum konání akce nebo podpisu smlouvy,
- \$g – další různé informace,
- \$n – číslo části/sekce/akce,
- \$7 – číslo autority,
- první indikátor s hodnotou 0 se vyskytuje minimálně.

Příklad:

110 2# |a Slezská univerzita. |b Institut tvůrčí fotografie |7 kn20010709093

111 HLAVNÍ ZÁHLAVÍ – JMÉNO AKCE

- indikátor 1: indikátor formy jména,
- 0 – invertovaná forma jména,
- 1 – jméno jurisdikce,
- 2 – jméno v přímém pořadí,
- indikátor 2: nedefinován,
- \$a – jméno akce nebo jurisdikce jako vstupní prvek,
- \$c – místo konání akce,
- \$d – datum konání akce,
- \$e – podřízená složka,
- \$g – další různé informace,
- \$n – číslo části/sekce/akce,
- \$q – jméno akce následující ve vstupním prvku za jménem jurisdikce,
- \$7 – číslo autority,
- první indikátor s hodnotou 0 či 1 se vyskytuje minimálně.

Příklad:

111 2# |a Analýza služeb v cestovním ruchu v česko-polském pohraničí (konference) |d (2019 : |c Hejnice, Liberec, Česko) |7 osa20191037448

245 ÚDAJE O NÁZVU

- indikátor 1: vedlejší názvové záhlaví,
- 0 – vedlejší záhlaví se nevytváří,
- 1 – vedlejší záhlaví se vytváří,
- indikátor 2: vyloučení znaků z řazení,
- 0–9 – počet vyloučených znaků,
- \$a – název,
- \$b – další údaje o názvu,
- \$c – údaj o odpovědnosti atd.,
- \$n – číslo označení části/sekce díla,
- \$p – název části/sekce díla.

PODPDOLE A – NÁZEV

- hlavní název se zapisuje přesně, jak je uveden v dokumentu

PODPOLE B – DALŠÍ ÚDAJE O NÁZVU

- zde patří souběžný název, podnázev,
- podpole je neopakovatelné, do jednoho podpole je možno zapsat více prvků,
- údaj se zapíše, jak je uveden v dokumentu, první písmeno je malé.

PODPOLE C – ÚDAJ O ODPOVĚDNOSTI

- podpole je neopakovatelné,
- zapisuje se přesně tak, jak je uvedeno v dokumentu,
- zápisu předchází / (lomítko),
- pokud dokument autora nemá, lomítko se nepíše.

Příklad:

24510 |a Továrník Josef Rotter přinášel lidem světlo / |c Boleslav Navrátil

24510 |a Místo kultury ve vývoji řecké minority v českých zemích (s ohledem na vývoj v regionu Jesenicka) / |c Dimitris Atanasiadis, Zdeněk Jirásek

336 TYP OBSAHU

- indikátor 1 – nedefinován,
- indikátor 2 – nedefinován,
- \$a – slovní označení typu obsahu,
- \$b – kód typu obsahu,
- \$2 – zdroj.

Příklad:

336 ## a text |b txt |2 rdacontent

338 TYP NOSIČE

- indikátor 1 – nedefinován,
- indikátor 2 – nedefinován,
- \$a – slovní označení typu nosiče,
- \$b – kód typu nosiče,
- \$2 – zdroj.

Příklad:

338 ## |a svazek |b nc |2 rdacarrier

5XX POZNÁMKY (POVINNÉ POUZE V PŘÍPADECH JEDNOZNAČNĚ VYMEZENÝCH V RDA)

- \$a – poznámka,
- formalizované poznámky,
- citační poznámky,
- volně tvořené poznámky.

NEJČASTĚJI TVOŘENÉ POZNÁMKY

500 Všeobecné poznámky

500 \$a Přeloženo z němčiny

501 \$a Obsahuje též: Pan učitel / Božena Němcová

504 Poznámky o skryté bibliografii

504 \$a Bibliografie na s. 234–236

Příklad:

504 |a Obsahuje skrytou bibliografii

546 |a Anglický abstrakt a resumé

650 VEDLEJŠÍ VĚCNÉ ZÁHLAVÍ – VĚCNÉ TÉMA

- indikátor 1: typ termínu,
- # – základní,
- 0 – fasetový,
- indikátor 2: heslář / tezaurus,
- 4 – zdroj nspecifikován,
- 7 – zdroj specifikován v podpoli \$2,
- \$a – věcné téma jako vstupní prvek,
- \$2 – zdroj záhlaví nebo termínu.

Užití pole 650 je fakultativní – záznam splňuje rozsah minimálního záznamu, obsahuje-li buď znak MDT, nebo údaj skupiny Konspektu nebo Vedlejší věcné záhlaví.

Příklad:

65007 |a faráři |7 ph284025 |2 czenas

65007 |a osobnosti regionu |7 ph406516 |2 czenas

700 VEDLEJŠÍ ZÁHLAVÍ – OSOBNÍ JMÉNO

- s výjimkou 2. indikátoru má pole 700 stejnou strukturu jako pole 100,
- indikátor 2: typ vedlejšího záhlaví,
- # – typ nespecifikován,
- 2 – analytické záhlaví.

Příklad:

700 1# |a Birgus, Vladimír, |d 1954- |7 jk01012141 |4 aui |4 edt

710 VEDLEJŠÍ ZÁHLAVÍ – JMÉNO KORPORACE

- s výjimkou 2. indikátoru má pole 710 stejnou strukturu jako pole 110,
- indikátor 2: typ vedlejšího záhlaví,
- # – typ nespecifikován,
- 2 – analytické záhlaví.

Příklad:

710 2# |a Muzeum Historii Katowic |7 osa2010614738

711 VEDLEJŠÍ ZÁHLAVÍ – JMÉNO AKCE

- s výjimkou 2. indikátoru má pole 711 stejnou strukturu jako pole 111,
- indikátor 2: typ vedlejšího záhlaví,
- # – typ nespecifikován,
- 2 – analytické záhlaví.

Příklad:

711 2# |a Městské vody 2005 |c (Břeclav, Česko) |7 os41931243c

773 ZDROJOVÝ DOKUMENT

- indikátor 1: indikátor formy jména,
- 0: poznámka se generuje,
- indikátor 2: návěští,
- # – ln:,
- a – hlavní záhlaví,
- d – místo vydání,
- g – informace o propojení,
- h – údaje fyzického popisu,
- k – údaje o edici pro související popisnou jednotku,
- n – poznámka,
- q – formalizovaná informace o propojení,
- t – Název,
- x – ISSN,
- z – ISBN,
- 9 – formalizované datum vydání.

Příklad:

7730 |t Moravskoslezský deník |x 1213-5577 |g Roč. 18, č. 138 (15.6.2019),
s. 10 |q 18:138 |9 20190615

7730 |t Slezský sborník : čtvrtletník pro vědy o společnosti |x 0037-6833 |g
Roč. 117, č. 1 (2019), s. 107-120 |q 117:1 |9 2019

910 ÚDAJE PRO SOUBORNÝ KATALOG

- indikátor 1: Cluster,
- 1 – NK ČR,
- 2 – MZK,
- 3 – VKOL,
- indikátor 2:,
- # – standardní hodnota,
- 1 – vyřazeno z fondu,
- 2 – periodikum bez odběru,
- 3 – záznam bez vlastníka,
- \$a – sigla vlastníka,
- \$t – typ dokumentu.

Příklad:

910 1# \$aOSA001

4.2 Doporučený záznam pro textové analytické zdroje

Na úrovni doporučeného záznamu se uvádějí obě pole 072, 080 a pole 650 a ostatní pole 6XX podle potřeby daného zpracovávaného dokumentu.

Mezi pole 6XX patří:

- 600 – osobní jméno,
- 610 – jméno korporace,
- 611 – jméno akce,
- 630 – unifikovaný název,
- 648 – chronologický termín,
- 650 – věcné téma,
- 651 – geografické jméno,
- 653 – volně tvořený termín, tzv. klíčové slovo,
- 655 – forma, žánr dokumentu.

5 STRUKTURA ZÁZNAMU PRO ANALYTICKÝ POPIS

VZOR ZÁPISU PODLE ISBD:

Hlavní záhlaví

Hlavní název : další názvová informace / první údaj o odpovědnosti ; další údaje o odpovědnosti. – Rozsah. - Poznámky.

In: Hlavní název zdrojového dokumentu. – Standardní číslo. – Údaje o číslování nebo označení a číslo svazku a stránkové rozpětí.

ZÁPIS ISBD/AACR

PŘÍKLADY:

Navrátil, Boleslav, 1941-

Život v protektorátu na severu Moravy a ve Slezsku / Boleslav Navrátil

In: Moravskoslezský deník. -- ISSN 1213-5577. -- Roč. 15, č. 77 (1.4.2015), s. 7

* německá okupace

* dějiny

* Morava (Česko) * Slezsko (Česko) * Protektorát Čechy a Morava (1939-1945)

Atanasiadis, Dimitris

Místo kultury ve vývoji řecké minority v českých zemích (s ohledem na vývoj v regionu Jesenicka) / Dimitris Atanasiadis, Zdeněk Jirásek. -- Obsahuje skrytou bibliografii

In: Slezský sborník : čtvrtletník pro vědy o společnosti. -- ISSN 0037-6833. -- Roč. 117, č. 1 (2019), s. 107-120

Jirásek, Zdeněk, 1957-

* Řekové -- Česko

* národnostní menšiny -- Česko

* kultura

* kulturní vlivy

* kulturní život

* Jeseník (Česko : oblast)

ZÁPIS MARC21

LDR	-----naa-a22-----7a-4500
FMT	RD
001	000638003
003	CZ-OsVK
005	20150402073817.0
007	ta
008	150402e20150401xr-----e----- -0-cze-d
040	a OSA001 b cze e AACR2 9 1
072 7	a 94(437) x Dějiny Česka a Slovenska 2 Konspekt 9 8
080	a 94(437.32) 2 MRF-sel
1001	a Navrátil, Boleslav, d 1941- 7 jn20000401840 4 aut

24510	a Život v protektorátu na severu Moravy a ve Slezsku / c Boleslav Navrátil
65004	a německá okupace
65007	a dějiny 7 ph114390 2 czenas
651 7	a Morava (Česko) 7 ge130070 2 czenas
651 7	a Slezsko (Česko) 7 ge138041 2 czenas
651 7	a Protektorát Čechy a Morava (1939-1945) 7 ge137396 2 czenas
7730	t Moravskoslezský deník x 1213-5577 g Roč. 15, č. 77 (1.4.2015), s. 7 q 15:77 9 20150401
910	a OSA001 x 000638003 t rd

LDR 0000naa-a22-----7i-4500
001 000781288
003 CZ-OsMVK
005 20191211130016.0
008 191211s2019----xr-----f-b---|||0-cze-d
040 |a OSA001 |b cze |e rda |9 2
072 7 |a 316.7 |x Sociologie kultury. Kulturní život |2 Konspekt |9 1
080 |a 316.7 |2 MRF-sel
080 |a 323.1 |2 MRF-sel
1001 |a Atanasiadis, Dimitris |4 aut
24510 |a Místo kultury ve vývoji řecké minority v českých zemích (s ohledem na vývoj v regionu Jesenicka) / |c Dimitris Atanasiadis, Zdeněk Jirásek
2461 |a Place of Culture in Development of Greek Minority in Czech Lands (Regarding to Jeseník Region)
336 |a text |b txt |2 rdacontent
337 |a bez média |b n |2 rdamedia
338 |a svazek |b nc |2 rdacarrier
504 |a Obsahuje skrytou bibliografii
546 |a Anglický abstrakt a resumé
65007 |a Řekové |7 ph128073 |z Česko |2 czenas
65007 |a národnostní menšiny |7 ph123424 |z Česko |2 czenas
65007 |a kultura |7 ph122009 |2 czenas
65007 |a kulturní vlivy |7 ph166541 |2 czenas
65007 |a kulturní život |7 ph122030 |2 czenas
651 7 |a Jeseník (Česko : oblast) |7 ge129454 |2 czenas
7001 |a Jirásek, Zdeněk, |d 1957- |7 jn20000401253 |4 aut
7730 |t Slezský sborník : čtvrtletník pro vědy o společnosti |x 0037-6833 |g Roč. 117, č. 1 (2019), s. 107-120 |q 117:1 |9 2019
LKR |a ANA |b 000410793 || MVK01 |y 2019 |i 1 |m Místo kultury ve vývoji řecké minority v českých zemích (s ohledem na vývoj v regionu Jesenicka) / |n Slezský sborník : čtvrtletník pro vědy o společnosti
910 |a OSA001 |t rs

SHRNUTÍ KAPITOLY

Pochopit strukturu zápisu ve výměnném formátu MARC 21

6 DATABÁZE ANL

CÍLE KAPITOLY

- Stručné seznámení s článkovou bibliografií a databází ANL

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Článeková bibliografie, databáze ANL

Báze ANL je souborná databáze, která výběrově shromažďuje zpracované články a statě z novin, časopisů a sborníků vydávaných na území České republiky. Počet excerpovaných titulů se průběžně mění.

Excerpované časopisy jsou rozděleny do dvou oblastí:

- celostátně vydávané odborné časopisy a sborníky,
- regionální časopisy, sborníky a noviny.

Přínosem analytické (článekové) bibliografie je, že je důležitým nástrojem pro získávání informací o člancích a statích. Je to jedna z důležitých činností odborných, krajských a veřejných knihoven.

Báze ANL vzniká v rámci Kooperačního systému článkové bibliografie. V současné době je garantem SVK Hradec Králové, která organizuje excerpční základnu. Do báze přispívají krajské vědecké knihovny a specializované odborné knihovny. Provoz báze dále zajišťuje Národní knihovna České republiky. Databáze je také přístupná v Centrálním portálu českých knihoven (knihovny.cz).

Periodika jsou zpracována od roku 1990. V současné době je v bázi více než 1,5 mil. záznamů s ročním přírůstkem cca 58 000. Bibliografické záznamy jsou průběžně doplněny o odkazy na plné texty: „Plný text“, případně na „Digitalizovaný dokument“.

Souběžně s ANL jsou budovány také další oborové a regionální databáze, které společně s ANL vytvářejí bibliografický systém národní úrovně.

Příklad:

- Regionální bibliografie okresu Frýdek-Místek
- Článeková bibliografie Divadelního ústavu v Praze
- Bibliografie české literární vědy

Databáze ANL umožňuje uživatelům základní a rozšířené vyhledávání, vyhledávání pomocí jazyka CCL a vyhledávání ve více bázích najednou. Vyhledávání je možné specifikovat v rozšířeném vyhledávání určením dokumentu na články z denního tisku, články z časopisů a články ze sborníků.

WEBOVÝ ODKAZ:

https://aleph.nkp.cz/F/FKU81RNLTRCK4DN6529TQDJX12RX9F4P58E427Q89PYEB73DHP-28321?func=file&file_name=find-b&local_base=ANL

Databáze ANL umožňuje uživatelům základní a rozšířené vyhledávání, vyhledávání pomocí jazyka CCL a vyhledávání ve více bázích najednou. Vyhledávání je možné specifikovat v rozšířeném vyhledávání určením dokumentu na články z denního tisku, články z časopisů a články ze sborníků.

SHRNUTÍ STUDIJNÍHO TEXTU

Studijní opora **Zpracování katalogizačních záznamů na analytické úrovni dle platných standardů** je určena všem, kteří se chtějí zorientovat v problematice analytického popisu.

Po přečtení opory budete mít přehled o základních pojmech, jako je analytická popisná jednotka, analytický záznam, analytický popis. Blíže jste se seznámili se samotnou strukturou analytického záznamu a s knihovními standardy, které s analytickým popisem úzce souvisejí. Případné další informace o analytickém popisu je vhodné doplnit vlastním studiem a k tomu je vhodná na konci zmíněná použitá literatura.

LITERATURA

BUŘILOVÁ, Marcela. *Identifikační popis*. [pdf]. Praha: Ústav informačních studií a knihovnictví FF UK, 2008. [cit. 2019-11-30]. Dostupné z: <http://info.sks.cz/users/bl/data/download/idp.pdf>

Doporučený záznam RDA/MARC21 pro textové analytické zdroje [online]. [cit. 2019-10-31]. Dostupné z: <http://text.nkp.cz/o-knihovne/odborne-cinnosti/zpracovani-fondu/katalogizacni-politika/doporuceny-zaznam-rda-marc21-pro-textove-analyticke-zdroje>

Katalogizace podle RDA ve formátu MARC 21 – tištěné a elektronické monografie – katalogizace na úrovni minimálního záznamu [pdf]. Praha: Národní knihovna ČR, 2014 [cit 2019-10-11]. Dostupné také z: <http://www.nkp.cz/o-knihovne/odborne-cinnosti/zpracovani-fondu/katalogizacni-politika/katalogizace-podle-rda-ve-formatu-marc-21-tistene-a-elektronicke-monografie-katalogizace-na-urovni-minimalniho-doporuceneho-zaznamu-1>

Koncepce analytické bibliografie v České republice 2016-2020 [online]. [2019-11-30]. Dostupné z: <http://sdruk.mlp.cz/data/xinha/sdruk/2015/Sekce/Kolokvium/Koncepce.pdf>

Kooperační systém článkové bibliografie [online]. [2019-11-30]. Dostupné z: <https://text.nkp.cz/o-knihovne/odborne-cinnosti/zpracovani-fondu/kooperacni-system-clankove-bibliografie-a-anl>

KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV) [online databáze]. Praha: Národní knihovna ČR, 2003 – [cit. 2019-10-22]. Dostupné z: https://aleph.nkp.cz/F/?func=file&file_name=find-b&local_base=ktl

Minimální záznam RDA/MARC21 pro textové analytické zdroje [online]. [cit. 2019-10-31]. Dostupné z: <http://text.nkp.cz/o-knihovne/odborne-cinnosti/zpracovani-fondu/katalogizacni-politika/minimalni-zaznam-rda-marc21-pro-textove-analyticke-zdroje>

RDA – Národní knihovna ČR [online]. [cit. 2019-10-21]. Dostupné z: <http://www.nkp.cz/o-knihovne/odborne-cinnosti/zpracovani-fondu/katalogizacni-politika/rda>

Souborný katalog ČR [online]. [cit. 2010-05-21]. Dostupné z: <http://www.caslin.cz/>

Název: Zpracování katalogizačních záznamů na analytické úrovni dle platných standardů

Autor: Mgr. Dagmar Smékalová

Jazyková korektura: Markéta Roupcová

Počet stran: 36 s.